

VIERDE WERELDBLAD

PB-PPIB-16019
BELGIE(N)-BELGIQUE

ATD = All Together for Dignity / Agir Tous pour la Dignité / **Samen voor waardigheid**
www.atd-vierdewereld.be / Nr. 222 / maart 2023 / Verschijnt vier maal per jaar

04 Aan tafel met
het stadsbestuur

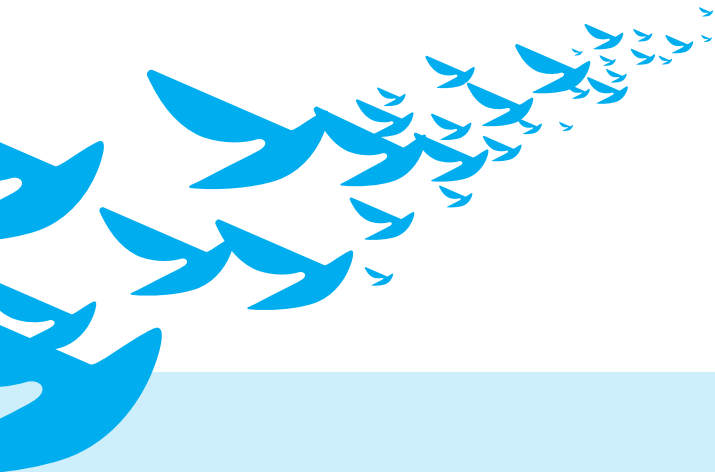

07 Op bezoek bij de RVA

11 Recht op
bescherming
van het gezin

VIERDE WERELDBLAD

Uitgave van de Beweging
ATD Vierde Wereld
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
(02) 650.08.70
contact@atd-vierdewereld.be
www.atd-vierdewereld.be
Internationaal: **www.atd-fourthworld.org**
Over de stichter: **www.joseph-wresinski.org/nl**
facebook.com/ATDVla

Verantwoordelijk uitgever:

Marijke Decuypere
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld.

Voor giften van 40 euro of meer per jaar ontvangt u een fiscaal attest.

IBAN: BE89 0000 7453 3685
BIC: BPOTBEB1

U kan ATD Vierde Wereld
ook opnemen in uw testament.
Meer info hierover vindt u
op onze website.

GRAPHIUS

¹ Chuck Collins & Helen Flannery (2020), The Gilded Giving. How wealth inequality distorts philanthropy and imperils democracy, Institute for Policy Studies. <https://ips-dc.org/wp-content/uploads/2020/07/Gilded-Giving-2020-July28-2020.pdf>

² Oxfam (2023), Survival of the Richest: How we must tax the super-rich now to fight inequality (openrepository.com)

EDITO

Zullen we het eens over de rijksten hebben?

Twintig jaar geleden zou niemand deze vraag gesteld hebben. Wij, armoedebestrijders, vonden dat ze er best mochten zijn en dat we misschien moesten proberen om wat van hen te krijgen. We waren vooral met de onderkant van de sociale ladder bezig en hadden geen tijd voor andere dingen.

Intussen is er veel veranderd. Het maandblad Samenleving en Politiek pakte in januari uit met een nummer gewijd aan 'de 1% rijkste Belgen'. Was het de financiële crisis van 2008 die ons de ogen geopend heeft? Die crisis was veroorzaakt door de roekeloosheid van rijke speculanten die de banken naar de afgrond duwden. De golf van faillissementen, piekende intrestvoeten en werkloosheid brachten miljoenen gezinnen in de problemen. Onze regeringen, en vooral de Europese Unie, voerden een koud neoliberal beleid en bespaarden hard in de sociale zekerheid. De superrijken kwamen nog rijker uit de crisis. Wie ook maar het woord vermogensbelasting durfde uitspreken werd als communist weggezet.

Dat gebrek aan solidariteit bij onze rijke medeburgers gaf een deuk aan ons vertrouwen. Maar ach, het waren niet allemaal egoïsten. In 2010 deden Bill Gates en Warren Buffett een oproep tot hun collega-miljardairs om samen minstens de helft van hun vermogen aan goede doelen te besteden. 'The Giving Pledge' kreeg bijval van meer dan 200 multimiljardairs. Intussen zijn inderdaad al aardig wat miljarden weggeschonken aan interessante projecten – natuurlijk met bijhorende belastingaftrek voor de schenkers. Bij de tiende verjaardag van de club stelde het Institute for Policy Studies¹ enkele onvoorziene zaken vast. Vooreerst was de rijkdom van die schenkers nog sneller toegenomen dan voordien. Ten tweede werden de ontvangers van grote schenkingen zodanig afhankelijk van hun broodheren dat ze hun principes soms moesten inslikken. Het meest frappante voorbeeld is dat van de Gates Foundation, de tweede grootste financier van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Tijdens de COVID-crisis wilde de WHO druk uitoefenen om de patenten van de vaccins vrij te geven (om ze goedkoper te maken) maar Gates verzette zich daartegen omdat hij aandelen had in de farma-industrie.

Zo gaat het ook met de woonmarkt, de energiemarkt en de voedingsmarkten. De voortdurende stijging van de huurprijzen is geen noodlot: ze wordt in de hand gewerkt door grootschalige speculatie op de immobiliënmarkten. Onze energie- en voedingsbedrijven hebben dankzij de prijsverhogingen vorig jaar torenhoge winsten gemaakt. Zo zijn armoede en rijkdom veel nauwer met elkaar verbonden dan we dachten. Tijdens de twee laatste, bewogen jaren heeft de rijkste 1% van de wereld 42 biljoen dollar (42 met 12 nullen erachter) bijverdiend, dat is tweemaal zoveel als de andere 99% samen.² De ongelijkheid explodeert.

Op de G7-top in Davos heeft de 'Alliantie tegen Ongelijkheid' nog maar eens de eis herhaald van een mondiale vermogensbelasting op de grote fortuinen. Hoopgevend is dat enkele 'Patriottische Miljonairs' uit verschillende landen de armoedebeweging hebben vervoegd. We blijven uitzien naar een kentering.

Ides Nicaise

EEN LEUGENTJE UIT WANHOOP

Kelly woont met haar man en vier kinderen in een doorgangswoning. Daar konden ze terecht nadat ze onverwacht hun vorige woning hadden moeten verlaten. Tijdens een uitstapje vorige zomer vertelt Kelly me dat ze weer moeten verhuizen. Wanneer het zal zijn, of waar ze zullen terechtkomen, weet ze nog niet.

Twee maanden later heeft ze nog altijd geen nieuws van de sociale huisvestingsmaatschappij. Ze neemt het heft in eigen handen en gaat op zoek naar een woning op de privémarkt. Maar dat is geen gemakkelijke zoektocht. Vier kleine kinderen? Zullen de jongens niet teveel lawaai maken? Zal ze dit huis wel kunnen betalen? Vaak wordt ze door de immo-kantoren niet eens uitgenodigd om het huis te bezoeken. Het aanbod van kwalitatieve huizen die niet superduur zijn is beperkt in de regio waar ze woont. Er zijn altijd 'betere' kandidaten.

Maar eind december krijg ik een verlossend telefoontje van Kelly. Enthousiast vertelt ze me dat ze een woning heeft gevonden. De ligging aan een drukke weg is niet ideaal voor de kinderen, maar de woning zelf is groot, degelijk en heeft een tuintje. Ze kunnen eind januari al verhuizen.

Een maand later bezoek ik het gezin in hun nieuwe huurhuis. Positief verrast vraag ik Kelly hoe ze deze woning gevonden heeft. "Ik heb aan de huisbaas gezegd dat we 2 kinderen hebben in plaats van 4."

Evelien Lambrecht

▲ In januari 2023 organiseerde Brugge Dialoogstad Dialoogtafels over de digitale kloof.

AAN TAFEL MET HET STADSBESTUUR

Jo Dhaenens is voorzitter van de lokale groep ATD Vierde Wereld Brugge. Uit het engagement van deze groep groeide 'Brugge Dialoogstad', de armoedeadviesraad van de stad Brugge. Mensen in armoede bepalen waarover de dialoog gaat. In januari was dat de digitale kloof.

De ervaring van mensen in armoede staat centraal

"Onze medestandersgroep staat aan de wieg van Brugge Dialoogstad. Bij de oprichting van onze groep in 1984 kregen we vanuit ATD Vierde Wereld Vlaanderen de specifieke taak om bewustwording rond de armoedeproblematiek te creëren. Naar aanleiding van het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in 2010 vroegen we de stad Brugge om een speciale raad op te richten om mensen in armoede een stem te geven. We wilden beleidsmakers samen met mensen in armoede aan tafel krijgen zodat er voor het eerst een échte dialoog zou plaatsvinden tussen mensen in armoede en het beleid. In 2010 ontstond zo 'Brugge Dialoogstad'. Datzelfde jaar vonden de eerste Dialoogtafels plaats met als titel 'Dialoog werkt!', bestaande uit een tiental thema's die betrekking hebben op het beleid in Brugge. Na die eerste Dialoogtafels werkten we om de twee jaar rond een ander thema, gekozen door mensen in armoede. Een werkgroep van Brugge Dialoogstad maakt een rapport van het overleg en verwerkt de aanbevelingen en vragen naar het beleid toe. Daarmee gaan we samen met mensen in armoede naar de burgemeester, schepenen en verschillende vertegenwoordigers."

De kracht van een lokale groep

"Onze groep is nu één van de 24 organisaties van Brugge Dialoogstad en houdt vooral een waakzaam oog op de betrokkenheid van mensen in armoede. We zijn er als lokale groep in geslaagd om te wegen op het lokaal beleid.

We zetten armoede mee op de kaart. De oprichting van Brugge Dialoogstad toont waartoe een lokale groep in staat kan zijn. We hebben wel geluk dat het gemeentebestuur in Brugge ons heel gunstig gezind is. De burgemeester en de schepenen staan open voor dialoog en nemen deel aan de Dialoogtafels. Eén van de schepenen is standaard aanwezig op de Algemene Vergaderingen. Beleidsmakers leren aan deze tafels problematieken kennen waarvan ze nog nooit gehoord hadden. Ze weten soms niet wat er allemaal speelt en vinden die getuigenissen van mensen in armoede erg confronterend. Het gaat ook over onderwerpen zoals communicatie en mobiliteit die voor mensen zonder armoede-ervaring vaak vanzelfsprekend zijn. Beleidsmakers noteren veel en nemen mee wat ze kunnen, maar zij moeten natuurlijk ook keuzes maken. Maar er is een geest van dialoog in Brugge. En dat is goed."

**"WE WILDEN BELEIDSMAKERS
SAMEN MET MENSEN IN
ARMOEDE AAN TAFEL KRIJGEN
ZODAT ER VOOR HET EERST
EEN ÉCHTE DIALOOG TUSSEN
MENSEN IN ARMOEDE EN HET
BELEID KWAM IN BRUGGE."**

De dialoog vlot laten verlopen

“Mensen in armoede betrekken is een langzaam proces, maar door hun deelname krijgen vergaderingen wel een andere dimensie en aanvoelen, en zijn ze niet te theoretisch. Het is belangrijk dat mensen in armoede de thema's kiezen en als eerste aan het woord komen met een getuigenis. Professionelen en beleidsmensen die het goed kunnen uitleggen, moeten eerst luisteren. Daarnaast is het de taak van de gespreksleider om mensen in armoede voldoende aan het woord te laten. Maar het blijft een zorg om mensen in armoede niet kwijt te raken onderweg: ze haken steeds meer af. We merken ook bij de driemaandelijks Algemene Vergaderingen van Brugge Dialoogstad dat het een uitdaging blijft om mensen in armoede volledig aan de dialoog te laten deelnemen. Op die vergaderingen zitten veel verschillende verenigingen en beleidsmakers samen die een drukke agenda moeten afwerken waardoor mensen in armoede te weinig ruimte krijgen. Daarom hebben we een ervaringsgroep voor mensen in armoede opgericht die maandelijks samenkomt. De deelnemers bespreken daar zelfgekozen thema's die dan later een plaats krijgen op de Algemene Vergadering.”

“WE ZIJN ER ALS LOKALE GROEP IN GESLAAGD OM TE WEGEN OP HET LOKAAL BELEID. WE ZETTEN ARMOEDE MEE OP DE KAART. DE OPRICHTING VAN BRUGGE DIALOOGSTAD TOONT WAARTOE EEN LOKALE GROEP IN STAAT KAN ZIJN.”

Impact op het beleid

“Na de eerste Dialoogtafels in 2010 startte de stad Brugge met een armoedetoets. Alle beslissingen van de gemeenteraad werden eerst getoetst aan de gevolgen voor mensen in armoede. Een voorstel kon enkel passeren als de armoedetoets ingevuld was. Mooi in theorie, maar in de praktijk bleek dit moeilijk toe te passen. Door de vele beslissingen en een gebrek aan vorming, vulden schepenen vaak 'niet van toepassing' in terwijl het voorstel wel een impact had op mensen in armoede. In plaats van de armoedetoets is er nu de sociale impacttoets, vanuit de idee om het sociale draagvlak te vergroten. Naast het meten van de impact op het leven van mensen in armoede, wordt die toets ook gedaan voor bijvoorbeeld mensen met een beperking of wordt bekeken wat de invloed is op het milieu. Er bestaat een groot Europees kader voor, maar het lijkt me nu zodanig veel om af te toetsen dat de impact ervan vermindert.”

“In hoeverre de Dialoogtafels invloed hebben op het beleid is moeilijk te zeggen, maar ze dragen zeker hun steentje bij. In 2015 was het thema wonen: we zijn erin geslaagd om

▲ Jo Dhaenens

1 centraal punt te maken voor de aanvraag van een sociale woning. En na onze Dialoogtafels over gezondheidszorg in 2018 kwam er een uitbreiding van de derdebetalersregeling. Wat ik het meest succesvol vond was ons werk rond opvoeding en onderwijs in 2013 omdat we de heel concrete vraag naar brugfiguren stelden aan het stadsbestuur. Brugfiguren in het onderwijs zorgen voor de verbinding tussen ouders, leerkrachten en leerlingen. Ondertussen zijn er vijf brugfiguren in Brugge, gefinancierd door de stad. Dat loopt heel goed, er is zelfs vraag naar uitbreiding. We boekten ook vooruitgang wat betreft onderwijscheques (korting op schoolkosten) en de maximumfactuur in het onderwijs zodat de schoolkosten in augustus en september beter controleerbaar zijn. OCMW Brugge besteedt nu een belangrijk budget aan de maximumfactuur en de onderwijscheques. En nog een mooie verwezenlijking van Brugge Dialoogstad: sinds een jaar is er een voltijds armoedebeleidscoördinator die op alle beleidsdomeinen de verschillende maatregelen rond armoede stimuleert en coördineert. Zij maakt ook het verslag van de Algemene Vergaderingen van Brugge Dialoogstad.”

“OM MENSEN IN ARMOEDE TE BETREKKEN BIJ DE DIALOOGTAFELS IS HET BELANGRIJK DAT ZIJ DE THEMA'S KIEZEN EN ALS EERSTE AAN HET WOORD KOMEN MET EEN GETUIGENIS. PROFESSIONELEN EN BELEIDSMENSEN DIE HET GOED KUNNEN UITLEGGEN, MOETEN EERST LUISTEREN.”

Dialogotafels over de digitale kloof

Op 24 januari 2023 organiseerde Brugge Dialogoogstad Dialogotafels over de digitale kloof. Digitale toegankelijkheid is een groot probleem voor mensen in armoede, terwijl de dienstverlening van de gemeente, de mutualiteit, banken, OCMW,... grotendeels digitaal verloopt. Door de coronacrisis werd die kloof nog groter. Mensen in armoede hadden niet alleen grote moeite om contact op te nemen met de stadsdiensten, maar ook de digitalisering van het onderwijs zorgde voor een drempel op gebied van materiaal, verstaanbaarheid en betaalbaarheid.

Tijdens de Dialogotafels kwamen mensen in armoede, beleidsmakers, diensten voor maatschappelijk werk, school-directies en bankdirecties aan het woord over de digitale kloof in het onderwijs, vrije tijd, op het gebied van wonen, gezondheid en welzijn, geld, hulpverlening, in sociale contacten, bij tewerkstelling en veiligheidsproblemen.

Marte Lorent en Isabelle Maes

LUT* EN SANDRA* OVER DIGITALISERING IN DE GEZONDHEIDSZORG. ZIJ ZIJN LID VAN ÔZE PLEKKE, EEN ARMOEDEVERENIGING IN BRUGGE.

Lut: "Ôze Plekke organiseert met Ligo [Centra voor Basiseducatie] smartphonelessen. Maar ik volg die lessen niet omdat ik dat allemaal niet meer kan othouden. Ik heb nooit leren lezen en schrijven. Dankzij Ôze Plekke kan ik nu wel al een beetje lezen. Ik kan op tv de onderschriften van een programma lezen, behalve de moeilijke woorden.

In Ôze Plekke zijn er mensen die me helpen met mijn papieren en betalingen. Dat doen ze met mijn smartphone. Alleen kan ik dat niet. Ik heb wel altijd mijn pincode bij mij, want als mijn batterij plat is, moet je de smartphone met die code opnieuw opstarten. Soms is het wel moeilijk dat ik niet van alles op de hoogte ben. Wanneer de volgende vergadering is, laten ze bij Ôze Plekke alleen via de computer of

smartphone weten. Gelukkig bellen ze mij meestal om te zeggen wanneer er weer een vergadering is."

Sandra: "De dokter wil dat ik een afspraak met de computer maak. Maar het systeem is weer veranderd. Daarom durfde ik onlangs geen afspraak te maken. Ik heb de afspraak dus uitgesteld. Dat was toen niet erg, want ik moest gewoon een pilletje krijgen. Maar als het iets ernstigs was, zou ik het mij wel beklaagd hebben. In het ziekenhuis moet je in de kiosk je identiteitskaart in een automaat stoppen om je aan te melden. Meestal staat er iemand om je daarbij te helpen. Maar wat gebeurt er als daar niemand van het personeel is, bijvoorbeeld 's avonds laat?"

**Dit zijn schuilnamen*

BRUGGE DIALOOGSTAD EN DE DIALOOGTAFELS

'Brugge Dialogoogstad' is de armoeadadviesraad van de stad Brugge. Ze wil armoede overwinnen door dialoog op te zetten tussen mensen in armoede en het stadsbestuur.

Binnen dit overleg is de stem van mensen in armoede van essentieel belang. Brugge Dialogoogstad komt driemaandelijks samen voor een Algemene Vergadering waarbij mensen in armoede, beleidsmakers, armoedeverenigingen en het brede middenveld aanwezig zijn. Daarnaast komt er maandelijks een ervaringsgroep van mensen in armoede samen. Uit deze bijeenkomsten komen voorstellen voor het armoedebeleid van de stad.

Brugge Dialogoogstad gaat ook na of alle beslissingen van de Brugse gemeenteraad rekening houden met mensen in armoede. Bovendien geeft ze advies aan groepen uit het middenveld, bijvoorbeeld over hoe

een vereniging drempels voor mensen in armoede kan wegnemen of hen makkelijker kan bereiken.

Daarnaast organiseert Brugge Dialogoogstad tweemaaljaarlijks Dialogotafels over een ander maatschappelijk thema, zoals wonen en gezondheidszorg. Het overleg heeft plaats in het stadhuis van Brugge, wat een zeker gewicht geeft aan de bijeenkomsten. Ter voorbereiding zijn er meerdere vergaderingen. De Dialogotafels starten telkens met getuigenissen van mensen in armoede en daarna volgt een uitwisseling met professionelen en beleidsmakers. Er zijn een tiental Dialogotafels, met een tiental mensen per tafel, die een deelthema bespreken. De volgende stap is een rapport met aanbevelingen voor het beleid.

Brugge Dialogoogstad bestaat sinds 2010 en is sinds 2021 een officiële adviesraad van de stad.

▲ In juni 2022 organiseerden we een nationale Volksuniversiteit rond het niet opnemen van rechten. Zes medewerkers van de RVA namen deel.

OP BEZOEK BIJ DE RVA

Een overheidsdienst is er voor iedereen, maar mensen in armoede raken vaak niet voorbij de glazen wand, doen geen beroep op allerlei diensten, haken af na een slechte ervaring en missen waar ze recht op hebben. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening neemt de eigen werking onder de loep. In hun zoektocht om te leren en te begrijpen waar hun dienstverlening hapert, contacteerden ze ATD Vierde Wereld. Die uitgestoken hand namen we aan.

Aan het onthaal van het RVA-kantoor in Nijvel ontmoeten we Laetitia. Zoals overall was het kantoor tijdens de coronaperiode gesloten voor bezoekers. De onthaalbalie terug openen, zelfs met meer openingsuren, was een bewuste keuze, zegt directeur Rémy Haegeman. Bezoekers kunnen er terecht: met afspraak word je gericht geholpen, maar ook zonder afspraak mag je binnen. Laetitia kan heel wat vragen beantwoorden en helpt met het invullen van formulieren. Voor moeilijke vragen of dossiers boekt ze een afspraak met een van haar collega's. Het voorkomt heel

wat frustraties zegt Laetitia. Soms komen mensen boos binnen. Belangrijk is dat ze zien dat je hen wil helpen.

In de onthaalruimte staat een computer voor bezoekers die toch zelf hun dossier digitaal willen raadplegen of invullen. Voor wie thuis geen internet heeft of voor wie het om een of andere reden niet lukt. Want hoe doe je dat, een itsme-account aanmaken? Laetitia helpt en toont meteen ook de weg naar andere overheidsdiensten via het e-loket.

Rémy Haegeman: “Ook de RVA zet meer en meer in op digitalisering maar we ervaren dat dit voor veel mensen een drempel is. Daarom bouwen we in ons kantoor ook het fysiek onthaal verder uit. We kunnen hiervoor tijd vrijmaken, juist omdat we door de digitalisering, waarbij een toenemend aantal mensen van thuis uit hun dossier opvolgen, veel minder bezoekers over de vloer krijgen.”

Waarom we naar Nijvel gingen

Nijvel ligt in Waals-Brabant, een half uurtje met de trein vanuit Brussel. Nu we hier toch zijn bezoeken we eerst de prachtige collegiale Sint-Gertrudiskerk, één van de oudste en grootste romaanse kerken van Europa. Aan de buitenkant zijn de restauratiewerken nog volop bezig. Het nieuwe RVA-kantoor ligt even buiten het stadscentrum. De RVA heet hier ONEM. Het is een federale instelling. Belgisch dus. We worden ontvangen door Rémy Haegeman, directeur en door Emeline Hombrain, armoedeambassadeur. Later sluiten ook An Luxem en Philippe De Clercq aan, we zien hen op een groot scherm, digitaal vanuit Brussel. Het gesprek verloopt deels in het Frans en deels in het Nederlands.

Op 25 juni vorig jaar organiseerde ATD Vierde Wereld een nationale volksuniversiteit, voor zowel de Nederlandstalige als de Franstalige tak samen. Zes mensen van de RVA-ONEM kwamen hiervoor naar de lokalen van de VUB in Brussel. Het was voor hen een stap in het waarmaken van hun voorname: meer aandacht voor mensen in armoede. Er werd toen afgesproken dat er een vervolg zou komen, verder overleg en een interview. We werden uitgenodigd in Nijvel.

Bang voor de RVA

Emeline Hombrain geeft ons een inkijk in de taken en de streefdoelen van de RVA. Om mensen in armoede beter te kunnen helpen zijn over heel België 29 armoedeambassadeurs aangesteld. Emeline is een van hen. Vanuit Nijvel werkt ze voor heel Waals-Brabant. Ze zocht contact met verschillende organisaties die op een of andere manier met mensen in armoede werken, maar antwoorden bleven aanvankelijk uit of waren afwijzend. Emeline botste op het negatief imago van de RVA. Er was weinig vertrouwen bij de organisaties om in gesprek te gaan met de RVA.

Wat wij vooral voelen tijdens dit bezoek is hoe deze mensen bruggen zoeken. De RVA is sinds 2014 bezig met het thema armoede. Medewerkers leren via bedrijftheater, opleidingen en stages meer over wat armoede betekent en leren armoedesignalen herkennen.

Waar Rémy Haegeman ons wel herhaaldelijk op wijst in het gesprek is dat de RVA werkt binnen een wettelijk kader. De organisatie wil de taken die de overheid haar toebedeelt zo goed mogelijk vervullen, voor iedereen. De marges waarbinnen beslissingen genomen worden zijn beperkt. Daarbinnen streven ze naar de meest menselijke aanpak. Medewerkers worden ook opgeleid. Het mag niet afhangen van de controleur of je een gunstige of veel minder gunstige beslissing krijgt.

We mogen ook geen foute verwachtingen hebben, zegt directeur Haegeman. De RVA kan niet alle vragen van mensen in armoede beantwoorden en is zelfs niet bevoegd voor alles wat met arbeid te maken heeft. Het is voor ons ook opletten om bij de les te blijven. Een opleiding, de begeleiding in het zoeken naar werk, de controle of mensen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, dat zit in Vlaanderen bij de VDAB, in Wallonië bij de Forem en in Brussel bij Actiris.

Waarvoor de RVA wel bevoegd is? Werkloosheidsverzekering, loopbaanonderbreking en tijdskrediet. Dossiers worden zo vlug mogelijk behandeld zodat wie werkloos wordt niet zonder inkomen valt. Of dat streefdoel gehaald wordt, dat wordt nauwgezet gemeten.

**‘IK HOOP DAT MENSEN NU
VLUGGER NAAR ONS DURVEN
KOMEN EN ONS NIET LOUTER ZIEN
ALS CONTROLEURS.’**

Een doolhof dat angst aanjaagt en de emoties doet olopen

Zes medewerkers van de RVA kwamen in juni naar de nationale Volksuniversiteit. Ze werden er geconfronteerd met veel frustraties van mensen in armoede. Er zijn zoveel diensten, mensen vinden hun weg niet, en moeten telkens opnieuw allerlei gegevens bezorgen. Een kleine fout, van henzelf of van een dienst, kan voor hen grote gevolgen hebben.

Philippe De Clercq: ‘De sfeer op de Volksuniversiteit was heel emotioneel. Daar zijn we van geschrokken en het heeft ons geraakt. We hebben vooral gevoeld hoe verloren mensen zich voelen tegenover administraties, een ingewikkeld doolhof met veel tussenschotten. Het ging niet louter over onze dienst. We hoorden de vraag van mensen om erkend te worden. Er waren ook heel wat informatieve vragen. Ook al werken we verder aan de digitalisering van onze diensten, we beseffen nu nog meer dat het contact met mensen belangrijk blijft. We hebben werk voor de boeg. Achter de dossiers zitten mensen die lijden, die recht hebben op iets. Het is onze taak, om binnen ons domein, ons hoofd op te heffen en de mensen te zien, ons niet louter te verdiepen in cijfers en documenten.’

An Luxem: ‘Het viel me op dat mensen bang zijn, dat ze een negatief beeld hebben van de RVA, dat ze vaak de stap niet durven zetten naar onze diensten, en daardoor te weinig of slechte informatie hebben. Dat we armoedeambassadeurs aangesteld hebben was niet geweten. Ik hoop dat mensen nu vlugger naar ons durven komen en ons niet louter zien als controleurs.’

© John Schnobrich

Philippe De Clercq: 'Natuurlijk moeten we fraude aanpakken. Maar het is in de eerste plaats onze taak om te helpen. We leren onze controleurs om signalen van wanhoop op te vangen. Het is niet de bedoeling dat we mensen die het moeilijk hebben nog meer de dieperik induwen. We willen aandacht hebben voor wat een sanctie kan teweeg brengen bij een persoon, bij een gezin. De RVA is ook een pijler van de sociale zekerheid. We willen onszelf daarover bevragen. Hoe kunnen we menselijker zijn en toegankelijker.'

En of het toch niet wat eenvoudiger kan? De overheid weet zowat alles over ons. Of je recht hebt op een voordeel, dat kan toch zo uit een databank gehaald worden, zonder dat we daar allerlei aanvraagformulieren moeten voor indienen?

'Ja, de automatische toekenning van rechten kan beter en heeft voordelen. Drempels worden weggenomen, het kan vlugger en correcter. Maar er zijn ook moeilijkheden. Als je een recht krijgt toegekend dan kan het zijn dat je daardoor niet meer in aanmerking komt voor een ander recht, dat voor jou voordeliger is. Voor complexe dossiers is het niet wenselijk om alles over te laten aan de computer.' Aldus Philippe, An en Emeline

Alvast proberen de RVA-medewerkers in Nijvel enkele tussenschotten tussen diensten te doorbreken. Ontvangen ze een formulier dat voor de VDAB bestemd is? Ze sturen het door. Krijgen ze een vraag die niet voor hen bestemd is? Ze proberen zo goed mogelijk door te verwijzen naar een andere dienst.

Zoals een vuurtoren die signalen uitzendt

Mensen in armoede hebben vaak het gevoel dat zij gestraft worden voor vormen van solidariteit waar anderen een beloning voor krijgen. Als je wil zorgen voor een ziek familielid dan kan je als werknemer minder gaan werken en een premie krijgen van de RVA. Mensen in armoede maken minder gebruik van deze premies. Ze hebben ook minder budget om zorg in te huren, dus besteden ze daar zelf meer tijd aan. Werken of actief werk zoeken lukt niet meer. Dan ben je niet

meer beschikbaar voor de arbeidsmarkt en kan je geschorst worden. Al te erg wordt het als een ziek familielid komt inwonen, want samenwonen kan een negatieve impact hebben op uitkeringen.

Medewerkers van de administratie kunnen de regels niet naar eigen goeddunken ombuigen, maar de RVA kan wel signalen uitsturen naar het beleid.

Op politiek niveau zien we hoe langer en meer een tendens om mensen verantwoordelijk te stellen voor de moeilijkheden waarmee ze geconfronteerd worden. Veel mensen in armoede slagen er niet in een baan te vinden, en als ze er een vinden, gaat het vaak om onzekere banen. Dat nu terug politieke ballonnetjes opgelaten worden om de werkloosheidsuitkering te beperken in de tijd maakt mensen onrustig en angstig.

De RVA doet ook zelf onderzoek. Tien jaar geleden is de regelgeving over werkloosheidsvergoedingen veranderd. Een hogere vergoeding in de eerste periode, een snellere daling naarmate de werkloosheid langer duurt. An Luxem: 'Bedoeld als aansporing voor werklozen om vlug terug aan het werk te gaan, blijkt nu uit een studie van de RVA dat die maatregel heel weinig impact heeft. Of mensen vlug terug aan de slag gaan wordt meer bepaald door de economische situatie. Er zijn inderdaad voorstellen om de werkloosheidsuitkeringen te beperken, maar daarover heeft de politiek nog geen beslissingen genomen.' De RVA is een vuurtoren die vanuit de dagelijkse ervaringen en studies signalen kan uitzenden. We hopen dat beleidsmensen hierop steunen om regels en wetten bij te sturen.

Interview: Wouter Cox, Trees Poppe

Meer info over de nationale Volksuniversiteit in juni 2022: zie <https://atd-vierdewereld.be/nationale-volksuniversiteit-het-niet-opnemen-van-rechten/>

TOEKOMST VOOR SCHOOLVERLATERS

De VDAB, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, maakt elk jaar een rapport over schoolverlaters. Hoeveel jongeren zijn een jaar nadat ze de school verlieten nog op zoek naar werk?

In het rapport 2022 lezen we dat 23,4% van de schoolverlaters die geen eindkwalificatie haalden van middelbare studies, nog werkzoekend is na een jaar. Voor het BuSO, het buitengewoon secundair onderwijs: 32,2% van de schoolverlaters is een jaar later nog op zoek naar werk.

Veel jongeren die in armoede opgroeien eindigen hun schoolcarrière in deze twee groepen. Waarom ze moeilijk de weg vinden naar werk komt aan bod in het Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 2019.* 'De jongeren geven aan dat ze weinig of geen vertrouwen hebben in zichzelf, hun omgeving en organisaties. Ze zijn hun motivatie onderweg verloren en zijn daardoor in een vicieuze cirkel van negatieve gevoelens beland.' (...) 'Kinderen en jongeren dromen niet over 'later als ik groot ben' omdat bij elke stap die ze zetten de kloof met leeftijdsgenoten steeds groter wordt.'

De arbeidsmarkt is onbekend terrein en ze hebben ook te weinig inzicht in hun eigen competenties. Ze hebben het gevoel dat ze niet aan de verwachtingen voldoen, welke inspanning ze ook leveren. Vaak kampen ze ook met uitdagingen op andere levensdomeinen. Ze komen terecht in onaangepaste trajecten die ze daardoor niet volhouden, krijgen te maken met de ene opleiding na de andere die ze soms als bezigheidstherapie ervaren.

Jongeren hebben perspectief nodig. Flexi-jobs zijn vooral een extra voor wie al een job heeft, geen antwoord op de noden van jongeren in armoede. Taalcoaching, maar ook een rijopleiding of communicatietraining zijn mogelijkheden om kwetsbare jongeren te ondersteunen. Begeleiding is belangrijk. En ook in de sociale economie moet geïnvesteerd worden

Een menswaardige toekomst voor de jongeren van vandaag is de beste bestrijding van armoede in de toekomst, zo besluiten de onderzoekers.

**Bijdrage van Peter Heirman, Licorice Leroy, Nele Schroyen, Hanne Stevens en Nicolas Van Praet, p 337. Het Jaarboek is een project van de Universiteit Antwerpen.*

BUURT ZONDER WERKLOOSHEID

Welk werk kan en wil iemand doen? Elke mens kan een nuttige bijdrage leveren aan de samenleving. De meeste mensen willen dat ook, want nutteloos zijn is een last die zwaar om dragen is en ongelukkig maakt.

Voor al die mensen die ver verwijderd zijn van de wereld van de jobs, die langdurig werkloos zijn, nergens aanvaard worden omdat de bijdrage die ze kunnen leveren te klein is, of die het arbeidsritme niet volhouden, voor hen zou een job op maat een zegen zijn.

Al meer dan 10 jaar broedt ATD Vierde Wereld op een model om het recht op arbeid voor elke persoon te garanderen. Het is geen onrealistisch droombeeld, maar evenmin is het gemakkelijk te realiseren. Het moet uitgetoet worden op kleine schaal. 'Buurten zonder langdurige werkloosheid' (BZLW). In Frankrijk zijn er nu al 50 proefzones.

Er is voldoende werk voor iedereen: er zijn nog talloze niet-vervulde behoeften en maatschappelijk belangrijke taken. Als lokale behoeften onderzocht worden en de

mogelijkheden van elke langdurige werkzoekende in kaart gebracht worden, dan kan gezocht worden waar die elkaar raken. Specifieke sociale ondernemingen kunnen zorgen voor omkadering en opleiding. Het aangeboden werk moet kwaliteitsvol zijn: duurzaam, vrij gekozen, degelijk verloned en beschermd, op maat van elke werknemer.

Een duur project. Maar ook werkloosheid kost veel geld, direct en indirect. Dat geld kan beter besteed worden aan het subsidiëren van werk.

Ook in ons land wordt dit model bestudeerd en afgetast. Meer hierover in een volgend nummer van dit blad.

Ides Nicaise schreef hier eerder over: Vierdewereldblad maart 2022 en maart 2018 (archief vierdewereldblad op onze website)

Zie ook dit webartikel: <https://atd-vierdewereld.be/onze-acties/wetten-en-zienswijzen-veranderen/buurten-zonder-langdurige-werkloosheid/>

RECHT OP BESCHERMING VAN HET GEZIN

OVER DE SAMENHANG TUSSEN ARMOEDE EN UITHUISPLAATSING VAN KINDEREN
EEN BOEK VAN ATD VIERDE WERELD NEDERLAND

▲ Een delegatie van ATD Vierde Wereld Nederland overhandigt het boek 'Recht op bescherming van het gezin' aan Maarten van Ooijen, de Nederlandse staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ook Carola Schouten, minister voor armoedebeleid, ontving een exemplaar.

Al sinds de start van de internationale beweging ATD Vierde Wereld in 1956 is uithuisplaatsing van kinderen van gezinnen die in armoede leven een belangrijk onderwerp van onderzoek. Altijd tracht ATD daarbij wereldwijd acties en projecten te ontwikkelen om de gezinnen bij elkaar te kunnen houden. Opkomen voor het recht op gezinsleven blijft een noodzaak. Daarom voeren in 2023 ATD-werkgroepen in Europa, waaronder ook in Vlaanderen en in Wallonië, gezamenlijk verder onderzoek rond 'Familie(banden) en gezin'.

Over het boek

Jeugdzorg, Kinderbescherming en Armoedebeleid staan de laatste tijd volop in de belangstelling in Nederland. Er is echter te weinig aandacht voor de samenhang tussen langdurige armoede en uithuisplaatsing van kinderen. Van de ± 40.000 kinderen in Nederland die uithuisgeplaatst zijn, komt ongeveer de helft uit arme gezinnen. Schrijnende, langdurige armoede en uithuisplaatsing van kinderen zijn al eeuwenlang wereldwijd met elkaar verbonden.

Voor dit boek werd gesproken met betrokken gezinnen in interviews en tijdens groepsbijeenkomsten om proberen te begrijpen waarom zichzelf, hun kinderen of beiden te maken krijgen met maatregelen als uithuisplaatsing. Hierbij was er ook volop aandacht voor welke gevolgen dit heeft voor de rest van hun leven.

Een ouder vertelt daarover: *"In de hulpverlening en in procedures bij de rechter is vaak geen aandacht voor de gevoelskant van gedrag en woorden. De onderliggende pijn, waardoor mensen soms verslaafd of gewelddadig raken, wordt vaak niet gezien. En veel ondersteuning bij opvoeding schiet tekort of is oppervlakkig omdat de hulpverleners zelf niet beseffen wat de gezinnen meemaken."*

Met aanbevelingen naar de politiek, landelijk en Europees

Dit boek vraagt aandacht voor een geïntegreerde aanpak en structurele maatregelen, waardoor gezinnen bij elkaar kunnen blijven en een toekomst kunnen opbouwen zonder armoede. In dit boek staan ervaringen, meningen en aanbevelingen voor zo'n aanpak.

Het boek benadrukt dat er veel meer tijd nodig is om naar ouders te luisteren en goed te begrijpen wat er in een gezin aan de hand is of aan steun nodig, voordat de beslissing tot uithuisplaatsing wordt genomen. Als het wel (tijdelijk) zover komt, is het belangrijk dat ouders de kans krijgen mooie momenten met hun kinderen te delen, het contact met de eigen afkomst te houden.

Met haar publicatie trekt ATD Nederland naar lokale en landelijke besturen, en organiseert ze in april een landelijke bijeenkomst met deskundigen op het gebied van kinderscherming, politici en afgevaardigden van de Vierde Wereld. Daarbij pleit ze altijd voor een collectieve stem vanwege ouders in het meedenken over beleid en onderzoek.

Ook een Europese werkgroep bereidt een seminar en publicatie voor in het najaar van 2023. Opkomen voor het recht op gezinsleven blijft immers een noodzaak.

Katia Mercelis

Bestellen kan via ATD Vierde Wereld Vlaanderen
Prijz: € 22,50 - Pagina's: 303 - ISBN: 978-94-6365-438-8 bij uitgeverij Elikser Nederland

Over de auteur: Annie van den Bosch-Höweler (geb. 1942) was tot 1973 werkzaam in vormingswerk voor werkende jongeren en in buurthuiswerk. Ze leerde ATD Vierde Wereld kennen in de USA. Van 1974-2009 was ze vrijwillig bij de internationale beweging ATD Vierde Wereld in Frankrijk en in Nederland. Vanaf 2009 is ze actief als mede-stander.

KALENDER

VOLKSUNIVERSITEIT

29 april 2023

LOOP OF WANDEL OP 28 MEI DE 20 KM DOOR BRUSSEL TEN VOORDELE VAN ATD VIERDE WERELD!

Voor het 19^e jaar op rij trekken we vol enthousiasme onze loopschoenen aan voor de 20 km door Brussel. Ook dit jaar laat ons team zich sponsoren: de opbrengst gaat naar onze acties tegen armoede. Loop mee en wees solidair met de strijd tegen armoede! Inschrijven kan via onze website: atd-vierdewereld.be/doe-mee/20-km-door-brussel/

Meer info via Dominique Foubert, teamverantwoordelijke:
20kmatd@gmail.com of 0475/671491 of door de QR code hiernaast te scannen.